THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די באָהארנוא קאָנצעסיע און פּאָליטישע קאָרופּציע

קאַנאַדע איז ביז איצט געווען מער־ווייניקער פריי פון פּאָליטישע גראַפט סקאַנדאַל. דאָ און דאָרט האָט מען פון צייט צו צייט אנטדעקט א פאל וואו "פּאָליטישנס" האָבן זיך געלאָזט שמירן. אזוי, צום ביישפּיל, איז מיט א 15 יאָר צוריק פאַרגעקומען די קעניגלאַכע אונטערזוכונג אין מאַניטאָבאַ, וועלכע האָט אנטדעקט דעם טרויעריק באַרימטן ראַבלין־קעלי סקאַנדאַל וואו עטלאַכע הונדערט טויזנט דאָלאַר זיינען אַרומגעפלויגן פריי — און מ'האָט געמוזט אונטערגראָבן טיף אונטער דעם ניי־געבויטן מאַניטאָבאַ פּאַרלאַמענט בילדינג צו געפינען די "לאָך" וועלכע איז געווען דער קוואַל פון פּאָליטישער קאָרופּציע.

אָבער נאָך קיינמאָל ניט אין קאַנאַדעס געשיכטע איז אַרויסגעבראַכט געוואָרן אין דער עפנטלאַכקייט אזא קאָלאָסאַלער פּאָליטישער גראַפט־סקאַנדאַל, ווי דער וועלכער קומט איצט פאָר אין פאַרבינדונג מיט דער אונטערזוכונג פון א פּאַרלאַמענטאַרישער קאָמיסיע אין אָטאַוואַ — אַן אונטערזוכונג וועלכע איז אויס־טערגעמומען געוואָרן א דאנק דער אָנקלאָגע אין פּאַרלאַמענט פון ראָ־בערט גאַרדינער, פירער פון דער פּראָגרעסיווער פּאַרטיי אין פעדעראַלן האוז אָף קאָמאָנס.

דאָס מערקווירדיקסטע ביז איצט, אין א רייע סענסאַציאָנעלע אנטדעקונגען פון דער באָהארנוא אונטערזוכונג, איז געווען די קאָלטבלוטיקייט מיט וועלכער דער פּרעזידענט פון דער ריזיקער קאָמפּאַני, האָט פאַר דער קאָמיסיע אויסגערעכנט א גאַנץ צעטל פון קאָלאָסאַלע סומעס געלט וואָס ער האָט מיט א פרייער האַנט, ברייטהאַרציק פאַנאַנדערגעטיילט צווישן אַלע פּאַרטייען, אָן אונטערשייד, צו זייערע באַטרעפנדיקע וואָל קאַמפּיין פאָנדן. הונדערטער טויזנטער דאָלאַרס זיינען געפלויגן — ווי ווייכע פעדערן פון א פעטער גאַנז — אין די וואָל קאַמפּיין קאַסעס פון די ליבעראַלע און קאָנסערוואַטיווע, פּראָוויינ־ציעלע און פעדעראַלע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס.

ווען צום ביישפּיל ס. וו. דזשייקאָבס, א מיטגליד פון דער אונ־טערזוכונגס קאָמיסיע, האָט מיט זיין געוויינלאַכער נייגונג צו וויצלען זיך, געפרעגט מר. סווייזי: און וואָס וועגן דער פּראָגרעסיווער פּאַרטיי? האָט סווייזי געענטפערט: ס'ווייזט אויס, אז מיר האָבן זיי אינגאַנצן פאַרגעסן — אָדער זיי האָבן פאַרגעסן. ד. ה., וואָלטן זיי נאָר אויסגעשטרעקט א האַנט וואָלט מען זיי אויך "צופרידנגעשטעלט". סווייזי, ווי א געוויסער געשעפטסמאַן, האָט זיך געהאַלטן פריי פון דער מעגלאַכער באַשולדיקונג, אז ער איז א פּאַרטיי מענש. ער איז געווען אל־פּאַרטייאיש — ניט אומפּאַרטייאיש.

אויב דער באָהארנוא פּרעזידענט — ווי א רייכער געשעפטס־מאַן, קאָן צינגיש און פריי אַנווייזן ווי אזוי ער האָט פאַנאַנדערגעטיילט אזעלכע קאָלאָסאַלע סומעס און פילן אז ער אָהט גאַרנים וואָס מורא צו האָבן: ער קאָן זיין ברייטהאַרציק, אים קומט גאַרנים דערפאַר; געפינען זיך אָבער אין א זייער אומבאַקוועמער לאַגע דריי סענאַטאָרן, וועלכע האָבן זיי ערשטע געקראָגן פריי פאַר דער ריזיקער וואַסער־פאַל פון דער רעגירונג, און שעפטער דאָס פאַרקויפט פאַר א קיילעכ־דיקן מיליאָן דאָלאַר צו דער באָהארנוא קאָמפּאַני. איינער פון די דאָזיקע הויכע פּרעזידענטן־קייטן, סענאַטאָר מעקדוגאַלד, האָט דערווייל זיך אנט־זאגט צו קומען פאַר דער קאָמיסיע, און מען האָט געמוזט אָנגעמען שפּרייינג לענגאַלע מיטלען אים צו צווינגען קומען אויסזאָגן דעם אמת.

א סענסאַציאָנעלע דערקלערונג האָט געמאַכט פאַר דער קאָמיסיע דזש. ערד דזשוניאָר. דער זון פון דזשאָן ערד, פּרעזידענט פון דער קענעדיען באַנק אָף קאָמערס, וועלכער האָט באַשטעטיקט אז ער האָט באַקומען א פעקל פון $125,000 וויקטאָרי באָנדס פון דער באָהארנוא קאָמפּאַני פאַר באַאיינפלוסן די אָנטעריאָ הייראַ קאָמישאָן צו באַקו־מען פון זיי א קאָנטראַקט פאַר עקעלטרישער ענערגיע. די "פאַרשטענ־דיקונג" איז געווען, לויט דזשיים דערקלערונג, אז ער זאָל דאָס צעטיילן פאַר פאַלס. קאָמפּיין פאָנדן אין פּראָווינץ אָנטעריאָ. דער יונגער ערד האָט אָבער פּשוט אין איינפאַך געזאָגט אז ער האָט די גאַנצע $125,000 געהאַלטן פאַר זיך זעלבסט. ער האָט קיינעס קיין סענט ניט געגעבן, געגעזוכט, האָט זיי ניט געשענקט. אויב איר ווילט וס גלויבן, ווען מען האָט אים געפרעגט וואָס פאַר אַן אויסגע־נוצט — האָט זיך ניט געשעמט צו זאָגן אז ער האָט קיין פינגער אין קאָלט וואַסער געטונקען. ער האָט מיט קיינעס גאַרנישט ניט גערעדט וועגן דעם, ער האָט קיינעס ניט באַאיינפלוסט, ער האָט בוכשטעבלאַך גאָר ניט געטאָן פאַר די $125,000.

אין זיין פּאָטער, דער באַנק פּרעזידענט, איז באַלד אַרויסגע־טראָטן אין דער עפנטלאַכקייט אין דערקלערט אז ער האָט קיינמאָל פון די $125,000 קיין וואָרט ניט געהערט — אין ער ווייס גאָרנים וועגן דעם.

* * * * *

ניט נאָר מזרח קאַנאַדע האָט געגאָסן פון דעם פעטן ביסן. א פּאָר ווייניפּעגער קאָנסערוואַטיוון זיינען אויך איינגעלאָדן געוואָרן צו באַזוכן די באָהארנוא וואַסער פאַל — אויף דעם חשבון פון דער קאָמפּאַני — אין עס ווערט ווייטער באַהאַיפּטעט אז א לאָקאַלע צייטונגס אַרויסגעבונג אונטערנעמונג, די נעשאָנאַל פּרעס, איז אונטערגעקויפט געוואָרן פאַר א קאָנסערוואַטיווער גרופּע מיט א קאַלטן הונדערט טויזנטער, וועלכער איז אריינגעפאַלן פון דע סוילבן וואַסער קוואַל.

* * * * *

אזא קאָלאָסאַלע פּאַרשווענדונג פון כאַבאַר און וואָל־קאַמפּייך געלדער, אַרויסגענומען פון נאַטירלאַכע ריכטיקע וואָס באַלאַנגען צו דער באַפעלקערונג, דערוויזט וואוהין עס פירן קאַנצעסיעס וואָס רעגי־רונגען גיבן איבער צו פּריוואַטע אונטערנעמער אָן גענוגנדיקע גאַראַנ־טיעס און פאַריזכערונגען אז דאָס פאַלק אלס א גאַנצעס וועט פון דעם געניסן.

ווען מען פאַרגלייכט, למשל, די דאָזיקע קאַצעסיע מיט די וואָס אינזשענער נאַוואַמאָיסקי האָט אַרויסגעקראָגן פון דער בריטישער רע־גירונג פאַר דער אנטוויקלונג פון יאַם המלח אין אָרין־ישראל — קאָן מען זעען אז ס'זיינען דאָ וועגן אין מיטלען ווי אזוי צו דערמיטיקן פּרעזוואַסע אינציאַטיווע אין גלייכצייטיק באַשיצן די אינטערעסן פון דער אלגער מייגער באַפעלקערונג פון לאַנד. די פּרעזוואַסע אינטערנעמער וועלן געגעבן די מעגלאַכקייט צו ריזיקן זייער אַרבעט. ענערגיע און קאַפּיטאַל מיט דער פּערספּעקטיווע פאַר געוויסע באַלוינונגען אויב די אייס־פאַרשונגען זיינען גלוקלינגען; ווען אָבער עס טרעפט אז די נאַטירלאַכע אוצרות טראָגן אריין מער ווי א פּאַראַויסבאַשטימטן פּראָצענט פּראָ־פיט — באַלאַנגט דאָס איבעריקע אינגאַנצן צו דער רעגירונג.

ווען אין ענלאַכער סיסטעם וואָלט נאָכגעפאָלגט געוואָרן אין קאַ־נאַדע, וואָלט ניט עקזיסטירט די מעגלאַכקייט פאַר אזעלכע קאָרופּציעס אין סקאַנדאַלן ווי די וואָס ווערן איצט אנטדעקט פון דער באָהארנוא אונטערזוכונגס קאָמיסיע.

דער ראַבאַי

(א בילד)

פון נחום כיניטש

אין דער היים האָט ער געהייסן שמ־ח'לע היים נחומ'ס און דאָ הייסט ער ראַבאַי סיימאָן סמיט, אין דער אַל־טער היים האָט ער זיך זייער פיל אנגעליגט און ער איז אויסגעשטאַנען ביים שאָטן דעם בעעקער אין וועמעס הויז עס זיינען געווען גענוג עסערס אויך אויסער אים. וועלנדיק אז שמחה זאָל זיין א בן־תורה, האָט אים דער טאַטע שטענדיק אַרומגעיאָגט אויף אין די פרייע שטונדן: שמחה'לע לעבן, שטיף ניט צופיל, ווייל עס פּאַסט ניט פאַר א ישיבה בחור'ל, ס'איז א שאַד די צייט.

פעלגט אים ווייי טאָן דאָס הארץ, וועגנדיק ווי זיינע חברים לויפן אַרום אין פאַרברייטנגען זייער פרייע צייט אין וואָס זייער הארץ גלוסט נאָר ער איז שטענדיק צוגעבונדן צום הויז. א נאַנען יאָר איז זיין לעבן געווען פול מיט מאַטערנישן און פלאָגן זיך ביי פרעמדע טישן, וואו מען פלעגט אים אלעס דערלאַנגען מיט פאַראַכטונג, אָט מען וואַרפט אונטער א הונט א שטיקל ביינדל. שלאָפן איז אויסגעקו־מען אין בית־מדרש אויף א האַרטער באַנק, טאָמער שוין דערלעבט קומען אהיים אויף יום־טוב איז אים ענג געוואָרן דאָס פלאַץ צוליב דעם פאַ־טערס אנזאָגנישן און מוסר רייד.

צו זעכצן יאָר איז ער אוועק קיין אדעס וואו ער האָט פאַרבראַכט עט־לאַכע יאָר אין דער אדעסער ישיבה. אמת, ניט געענדיקט זיין שטודיום, דאָך ווען ער האָט זיך צוריקגעקערט אהיים איז ער שוין געווען א זעלבסט־שטענדיקער מענש, א קענער מיט א נאַמען אלס הערייער און דערנער דער־צו. דער טאַטע האָט געהאַט דרך־ארץ אין בושות, וואָס די גרעסטע באַנק פון צענטראַל און מזרח אייראָפּע, אין וועלכער באַראַן לואיס ראָטשילד אין שוין אזוי פיל יאָרן פּרעזידענט און הויפּט באַאיצער אין אריין אין א קאַ־טאַלאָגע אין האָט געמוזט בריידע וועט ווערן דורך דעם ארימען עסטריי־כישן שאָטן. דער פּרעזידענט פון דער עסטרייכישער מלוכה באַנק, דר. רייש האָט עס עפנטלאַך צעליינט אי־בער אלע טעלער, אז דאָס ווינער הויז ראָטשילד איז געווען צו שוואַך דורכ־פירן אלין די הילפס אקציע פאַר זיין אייגענער קראַנקער באַנק. ערשט מיט פיר־דריי יאָר האָט דער פינאַנץ קאָמי־טעט פון פעלקערבונד דערלויבט דער עסטרייכישער רעגירונג אַרויסצוגעבן מלוכה־שאַץ־בריוון (קרעדיט בריוון) נאָר מיט א חתימה פון די ווינער ראָט־שילדס, הייגט אבער האָט נאָך א אַרי־מע עסטרייכישע רעגירונג געמוזט געבן מלוכה גאַראַנטעיס, כדי די וועלט זאָל נעמען אַרויסצוגיין דאָס געלט פון א באַנק, וואו ראָטשילד איז פּרעזידענט.

אידן אמפּערן זיך אין די קלויזן

פאַראַן אבער נאָך אנדערע אידן, הייסט חסידים פון דעם נאַמען ראָט־שילד, וואָס לאָזן ניט פאַלן דעם קלעגסטן פּנס אויף דער דאָזיקער אי־דישער אַריסטאָקראַטיע. זיי טענען'ן, די עסטרייכישע רעגירונג האָט זיך פאַר פּליכטעט צו דעקן דעם הויזוק פון דער פאַראַיאַר געפאַלענער באַרן־קרעדיט באַנק, צווינגענדיק דאָמאָלסט די ווי־נער ראָטשילדס אריינגעמען די נע־פאַלענע באַנק אין זיין אייגענער קרעד־דיט אנשטאַלט. נו, האָט זיך איצט דער הויזוק אַרויסגעשטעלט אז די רע־גירונג מוז צאָלן, אזא נאַר איז ראָט־שילד ניט, אז וועגן אביסל כבוד זאָל ער שיינקען דער רעגירונג אזש צוואַנציק מיליאָן דאָלאַר הויזוק. נע־שעפט איז געשעפט און ווען דער עסט־רייכישער רעגירונג האָט זיך פאַר־גלוסט צו מאַכן יד־אחת מיט דייטש־לאַנד וועגן א צאָל אונגע און אַרויס־רופן דורך דעם דעם גריבצאַרן פון פּראַנקרייך, קאָן מען ניט פאַרטרען פון די פאַרייזער ראָטשילדס, ווי זאָלן לויר־פירן אלין די הילפס אקציע פאַר זיין אייגענער קראַנקער באַנק. ערשט מיט טעט פון פעלקערבונד דערלויבט דער עסטרייכישער רעגירונג אַרויסצוגעבן מלוכה־שאַץ־בריוון (קרעדיט בריוון) נאָר מיט א חתימה פון די ווינער ראָט־שילדס, הייגט אבער האָט נאָך א אַרי־מע עסטרייכישע רעגירונג געמוזט געבן מלוכה גאַראַנטעיס, כדי די וועלט זאָל נעמען אַרויסגיין דאָס געלט פון א באַנק, וואו ראָטשילד איז פּרעזידענט.

אידן נעמען איין בושות מיט די ווינער ראָטשילדס

אויב עס זיינען צו ווייניק די אייי־גענע צרות פון דעם דלות אין פּסלות, האָט דער רבונו של עולם צינעשיקט די ווינער אידן א פּאַרציע בושה מיט יסורים פון א גאַנץ נייעס סאָרט. דאָס עסטרייכישע הויז ראָטשילד האָט קאַמי־פּראַמאַטירט זיך אליין אין דעם נאַנצן אידישן קבוץ פון עסטרייך. מען נעמט אין בושות, וואָס די גרעסטע באַנק פון צענטראַל און מזרח אייראָפּע, אין דער הייזיק אַרויסגעשטעלט אז די רע־גירונג מוז צאָלן, אזא נאַר איז ראָט־שילד ניט, אז וועגן אביסל כבוד זאָל ער שיינקען דער רעגירונג אזש שעפט איז געשעפט און ווען דער עסט־רייכישער רעגירונג האָט זיך פאַר־גלוסט צו מאַכן יד־אחת מיט דייטש־לאַנד וועגן א צאָל אונגע און אַרויס־רופן דורך דעם דעם גריבצאַרן פון פּראַנקרייך, קאָן מען ניט פאַרטרען פון די פאַרייזער ראָטשילדס, ווי זאָלן לויר־פירן אלין די הילפס אקציע פאַר זיין אייגענער קראַנקער באַנק. ערשט מיט טעט פון פעלקערבונד דערלויבט דער עסטרייכישער רעגירונג אַרויסצוגעבן מלוכה־שאַץ־בריוון (קרעדיט בריוון) נאָר מיט א חתימה פון די ווינער ראָט־שילדס, הייגט אבער האָט נאָך א אַרי־מע עסטרייכישע רעגירונג געמוזט געבן מלוכה גאַראַנטעיס, כדי די וועלט זאָל נעמען אַרויסגיין דאָס געלט פון א באַנק, וואו ראָטשילד איז פּרעזידענט.

אט אזוי אמפּערן זיך אידישע צדר־דים אין פּאַרטייען אין אלע קאַפּעל־הייזער און אפילו אין מקום קדוש'ס איבער'ן כבוד און איבער'ן עשירות פון די ראָטשילדס. מען פאַרעסט דעם איי־נענעם דלות, בשעת מען פאַנאַטיזירט איבער טויזנטער מיליאָנען פון די ראָ־טשילדס און מען פאַרענדיקט יעדע הייזיקע דבאַטע דערמיט, אז דער ווי־נער ראָטשילד איז טאַטע נעבאַך נע־וואָרן א שטיקל יודד, אבער אויף נאַנ־צע אידישע קהלות געוואָרן געוואָרן — דאָס, וואָס עס איז אים נאָך נע־בליבן. מיט צוויי הונדערט ביז צוויי הונדערט און פופציק מיליאָן דאָלאַר פאַרמעגן קאָן מען נאָך אלץ מאַכן א שיין לעבן און אפילו ווייטער נעבן א פעליכטעס צו דעקן דעם הויזוק פון דער פאַראיאַר געפאַלענער באַרן־קרעדיט באַנק, צווינגענדיק דאָמאָלסט די ווי־נער ראָטשילדס אריינגעמען די נע־פאַלענע באַנק אין זיין אייגענער קרעד־דיט אנשטאַלט. נו, האָט זיך איצט דער הויזוק אַרויסגעשטעלט אז די רע־גירונג מוז צאָלן. אזא נאַר איז ראָט־שילד ניט. אז וועגן אביסל כבוד זאָל ער שיינקען דער רעגירונג אזש שעפט איז געשעפט און ווען דער עסט־רייכישער רעגירונג האָט זיך פאַר־גלוסט צו מאַכן יד־אחת מיט דייטש־לאַנד וועגן א צאָל אונגע און אַרויס־רופן דורך דעם דעם גריבצאַרן פון פּראַנקרייך, קאָן מען ניט פאַרטרען פון די פאַרייזער ראָטשילדס, ווי זאָלן לויר־פירן אלין די הילפס אקציע פאַר זיין אייגענער קראַנקער באַנק. ערשט מיט טעט פון פעלקערבונד דערלויבט דער עסטרייכישער רעגירונג אַרויסצוגעבן מלוכה־שאַץ־בריוון (קרעדיט בריוון) נאָר מיט א חתימה פון די ווינער ראָט־שילדס, הייגט אבער האָט נאָך א אַרי־מע עסטרייכישע רעגירונג געמוזט געבן מלוכה גאַראַנטעיס, כדי די וועלט זאָל נעמען אַרויסגיין דאָס געלט פון א באַנק, וואו ראָטשילד איז פּרעזידענט.

עס איז נויטיק פאַרשטענדיקונג צווישן ענגלאַנד, די אַראַבער און די אידן

"דער פאַקט איז, אז עס זיינען פאַ־ראַן דריי פאַראייניגטע־ערטס צדדים — די ענגלישע רעגירונג, דאָס אַראַ־בישע פאָלק און דאָס אידישע פאָלק, מיט דער פעלקער ליגע אלס א מין פּעפּקון צו זעען אז דער מאַנדאַט זאָל דורכגעפירט ווערן. עס איז נויטיק א לב די אידן, זיי האָבן דע דעראַבערס פון די דער טערקן אלס א נויטיקער טייל פון דער מיליטערישער סטראַטעגיק פון די אליאירטע מעכטן אין די אינטערע־סען פון די עליים און פון דער בריטי־שער אימפּעריע. שפּעטער האָבן זיי צו־זאַמען מיט די אליאירטע געענדערט זיך אינטערגעמען דורכצופירן די פאַר־פליכטונגען פון דער באַלפאָר דעקלאַרא־ציע. דורך דעם אינטערנאַציאָנאַלן גע־זעץ באַקאַנט אלס דער מאַנדאַט.

"אבער אַן א סימפּאַטישע רעגירונג, אַן אַדמיניסטראַציע אין פאַלעס־טינע וועלכע איז גרייט דורכצופירן די דאָזיקע אלע פלעגער, ווערן די אלע פאַרפליכטונגען פון דעם מאַנדאַט צו־נישט געמאַכט.

"די אַראַבער האָבן די גאַנצע צייט אנגענומען א פאַרמעלע שטעלונג פון ניט אנערקענען דעם מאַנדאַט, דאָס הייסט פון דער רעגירונג אונטער וועל־כער זיי לעבן, כאָטש זיי געניסן פון אלע בענעפיטן וואָס די אַנוועזנהייט פון דער רעגירונג גיט זיי, ווי אויך פון דעם עקאָנאָמישן, סאָציאַלן און היגי־ענישן פּראָגרעס. וואָס איז דערמעג־לאַכט געוואָרן דורך דער אריינשטראָ־מען פון אידישן קאַפּיטאַל, אידישער אַרבעט און אידישע אידעאַלן.

"אונזער איינענע שטעלונג איז גע־ווען קלאָר און קאָנסעקווענט. מיר האָבן א רעכט־צו זיין אין פאַלעסטינע, ניט בלויז נעדולדעט צו ווערן דאָרט. די אידיש־נאַציאָנאַלע היים איז אינטער־נאַציאָנאַל נאַראַנטירט. אונזער רעכט איז געוואָרן אנערקענט און אין די ראַמען פון דעם דאָזיקן געזעץ פרובירן דען מיר אנטוויקלען אין דעם היילינען לאַנד די מאָראַלישע, אינטעלעקטועלע און סאָציאַלע אידעאַלן פון דעם אידישן פאָלק. עס איז ניט אין אונזער מאַכט, און עס איז אויך ניט אונזער וויל, צו פאַרטרייבן מענשן וואָס האָבן גע־וואוינט אויף דעם באַדן פון יאָרן.

"איך אנערקען, אז בעוויסע מיספאַר־שטענדנישן וואָלטן געמאַכט אויסגע־מידן וועגן, וועגן בעוויסן מיינונגען פון דער זייט פון אידן אין בצאַוע צו לאַנד באַזיץ און אַרבעט. וואָלטן באַטראַכט געוואָרן פון א פּראַקטישן, אינטעגראַל־פּרינציפּיעלן, שטאַנדפּונקט. עס וואָלט געוועזן וועגן פאַר אזוי צו באַטראַכטן די דאָזיקע מעגלאַכקייט. אַן אידישע פאָלק האָט געליטן אזויפיל פון דער וועלטעס אומגערעכטיקייט; אז מען קאָן זיך פאָרלאָזן אויף איר, אז זי וועט ניט באַגיין די מינדסטע אומגערעכטיקייט צו אַנדערע, זיין בכמשפט תפיסה.

"די דאָזיקע באַטראַכטונגען האָבן אויך א שייכות מיט דער לעצטער אני־טאַציע פאַר דער אנטוויקלונג פון דערבסט־רעגירנדע אינסטיטוציעס אין פון וואָרשע שרייבט מען:

צו א גרויסן סקאַנדאַל אין האַרצ־רייסנדיקע סצענעס איז געקומען אויף מוראַנאָוו 14. וואו עס איז געלעגן א גאַנצע נאַכט אונטער'ן פריען הימל אויף עטלאַכע שטון א מת, וואָס איז ביינאַכט פּלוצלינג געשטאָרבן. דער פאַרשטאָרבענער, דער האַנדלס אנגע־שטעלטער דוד ווייינבערג, האָט מיט א צייט צוריק זיך געגעבן מיט זיין פרוי, און איצט איז ער געקומען נעכטיקן אין א פּריוואַט וואַגאָן אויף דאָס מוראַנאָוו 14

ווי די איינטיטמערן פון דער דיזה גיט איבער, זאָל ווייינבערג האָבן געקו־מען אהיים 11 אוונט פון נאָס א זייער צעטראַגענער און געשריען, אז עס קלעמט אים אונטערן האַרצן. זי האָט אין די טעג ווען דאָס איז א פּאַזיטיווער חוב פאַר פרומע אידן. איך אנערקען אבער אז די קאָמיסיע האָט געהאַט א זייער שווערע אויפגאַבע. און אז די מיטגלידער האָבן ניט געהאַט בדעה צו באַגרעניצן די אידישע צערעמאָניע. נאָר האָבן געוואָלט געפינען א גינסטיקע לייזונג וואָס וועט שאַפן פרידן.

"אין פאַרבינדונג מיט דעם באַ־טראַכטט איך עס פאַר מיין פליכט צו דערמאָנען דעם שטח פון בית־המקדש, א פראַגע וואָס איז זייער א שווערע. די הייליקע שטעט פון אויסלאַם זיינען מעקא און מעדינע. גלויביקע מאָכעמ־דאַנער וועגדן זיך מיט'ן פּנים צו טע־קאַ ווען זיי טוען תפילה, דאָרטן זיינען זיי עולה רגל זיין. אבער דער אמאר מאַ־שיי איז דאָך א פּלאַץ פון גרויס הייליק־קייט פאַר דער מאָכ־יעדאַנישער וועלט. פון אונזער זייט, כאָטש מיר וועלן אי־מער טרויערן אויף חורבן בית־המקדש, איז אבער דער בית־המקדש חרוב גע־מאַכט געוואָרן פון די רוימער מיט עט־לאַכע יאָרהונדערט איידער דער מאַ־מעדאַניזם איז געבאָרן געוואָרן. אויסלאַם איז ניט פאַראַנטוואָרטלאַך פאַר חורבן בית המקדש. און איינע פון זיי איז אז דאָס אנענטה, אבער וועלכע האָבן א שייכות מיט אידע אלגעמיינע אינטערעסן. איך מיין אזעלכע אינסטיטוציעס ווי דער קרן קיימת, די פּיק"א. די פאַלאַסטיין עמאַ־נאַציע קאָנפאַרייזשאָן און דער העברע־אישער אינטערעסטס. עס וואָלט דאָס זאָם געווען אין אַ מעכטיקער אימפּעריע ווי בריטאַניע אדער צו א מעכטיקער רעגי־ריע ווי אויסלאַם: "איר האָט פיל גע־קראָגן פון אונז: מיר האָבן פיל געליטן פון אייך: ניט אונז צוריק א טייל פון דעם האַזיקן קליינעס, שווערן, אבער שיינעס לאַנד נאָך וועלכן מיר ביינסקען ווי נאָך א גרויסער חורבן פון אונזערע אור־עלטערן, וועלכע זיינען, אין ג־ריס־טיקן זין אַמוויניסטסנס, אויף אייערע אור־עלטערן. דאָס איז וואָס מיר פאַ־דערן אין נאָמען פון דעליגיע און־אין נאָמען פון געערבטקייט".

"וואָרום זאָל עס זיין אזוי שווער צו פאַרווירקלאַכן דעם דאָזיקן אייפערדיקן וואונש? וואָרום זאָל עס זיין אזוי שווער צו זאָגן צו א מעכטיקער אימפּעריע ווי בריטאַניע אדער צו א מעכטיקער רעגי־ריע ווי אויסלאַם: "איר האָט פיל גע־קראָגן פון אונז: מיר האָבן פיל געליטן פון אייך: ניט אונז צוריק א טייל פון דעם האַזיקן קליינעס, שווערן, אבער שיינעס לאַנד נאָך וועלכן מיר ביינסקען ווי נאָך א גרויסער חורבן פון אונזערע אור־עלטערן, וועלכע זיינען, אין ג־ריס־טיקן זין אַמוויניסטסנס, אויף אייערע אור־עלטערן. דאָס איז וואָס מיר פאַ־דערן אין נאָמען פון דעליגיע און־אין נאָמען פון געערבטקייט".

"איך האָב אז מיר וועלן איינזעען אונזערע פליכטן פונקט אזוי גוט ווי אונזערע רעכט, און ווייל מיר האַלטן פון אונזערע רעכט, און ווייל מיר האַלטן פון אונזערע פליכטן אין אַ מעכטיקער רעליגיע ווי אויסלאַם, אויף דער אמעריקאַנער פּראָ־טעסטאַנטישער קאָמיטע, זיינען פאַרשלאָגן אַ וועגרייס פון וואָרן פון די באַאמטע, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין לאָנדאָן, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין פּאַריז, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין ראָם, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין וואָשינגטאָן, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין אָטאַוואַ, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין מאָסקאָוו, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין בערלין, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין וויען, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין בודאַפּעשט, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין בוקאַרעשט, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין סאָפיע, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין אַתענס, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין קאָנסטאַנטינאָפּעל, אַ־ווי אויף דער אַנגלאָ־אַמעריקאַנער אַ־מבאַסאַדאָר אין בעלגראַד